

فرهاد نظری

مستدرک مقاله «کتاب عکس علی خان والی»

در شماره پیشین گلستان هنر، مقاله‌ای با عنوان «کتاب عکس علی خان والی» به قلم این‌جانب به چاپ رسید. موضوع آن معرفی آلبوم عکسی از علی خان والی بود که اخیراً دانشگاه هاروارد آن را در شبکه جهانی منتشر کرده است. در آن مقاله، سهواً و به‌احتمال، این آلبوم یکی از آلبوم‌های ثبت‌شده در کاخ گلستان معرفی شد. پس از چاپ مقاله، آقای دکتر شهریار عدل — از مورخان برجسته هنر ایران که خود از خاندان علی خان والی‌اند — در گفتگو با این‌جانب گفتند که آلبوم موضوع مقاله، یعنی کتاب عکس علی خان والی، هیچ‌یک از آلبوم‌های ثبت‌شده در آلبوم‌خانه کاخ گلستان نیست؛ بلکه آلبوم دیگری است در تصرف خاندان والی، که ایشان آن را به امانت به کتابخانه دانشگاه هاروارد سپرده‌اند. با عنایت به اینکه قول ایشان مستند است، بر آن شدم که علل خطای یادشده را توضیح دهم:

مرحوم یحیی ذکاء در تاریخ عکاسی و عکاسان پیشگام، ص ۷۱-۷۲، ذیل عنوان «سردار علی خان حاکم»، که همان علی خان والی موضوع سخن ماست، از فهرستی از آلبوم‌های او در آلبوم‌خانه کاخ گلستان یاد کرده که خود آن را دیده بوده است؛ اما از آلبوم یا آلبوم‌های دیگر علی خان در خارج از کاخ گلستان سخنی صریح نگفته است. او در یانوشنت انتهای شرح حال علی خان می‌نویسد:

این اطلاعات از گزارش‌های خود علی خان در آلبوم عکس، توسط تیمسار علی والی استخراج و مقدمه آن قرار داده شده است و ما از آن مقدمه به صورت خلاصه استفاده کرده‌ایم. (همان، ۷۱)

اما معلوم نکرده است که منظور از «آلبوم عکس» کدام آلبوم است.

از سوی دیگر، آلبوم شماره ۳ فهرست آلبوم‌خانه در تاریخ ۱۳۰۷ق تقدیم شده و آلبوم موضوع مقاله هم شامل شرح حال علی خان تا سال ۱۳۰۷ق است. این هم‌زمانی و بی‌اطلاعی این‌جانب از وجود آلبوم‌هایی جز آلبوم‌های کاخ گلستان بنده را بر آن داشت تا به‌احتمال، کتاب عکس علی خان والی (آلبوم موضوع مقاله) را با آلبوم شماره ۳ فهرست آلبوم‌خانه یکی بیندازد. □

